

(texte français ci-dessous)

Opinie

Vaccinatieverplichting en Covid-19-paspoort: ethische reflecties van Dr. Cosyns

Blog Actualiteit

BRUSSEL 16/03 - Er wordt al een tijdje gedebatterd over een verplichte Covid-19-vaccinatie, vooral sinds bleek dat de vaccinatiebereidheid laag was bij personeel van Brusselse en Waalse woonzorgcentra. Marc Noppen, CEO van het UZ Brussel, lanceerde de provocatieve stelling voor verplichte vaccinatie, in de boeiende webinar die MQ organiseerde op 10 februari. Maar zou het überhaupt een goed ethisch beleid zijn om voor bepaalde groepen vaccinatie te verplichten, laat staan voor iedereen?

"Men kan dit verplichten, zoals dit bijvoorbeeld verplicht is voor hepatitis B, waar mensen in de zorg geen mensen mogen aanwerven die niet gevaccineerd zijn. Eigenlijk kiezen wij voor dezelfde weg", verklaarde Margot Cloet, Zorgnet Icuuro in het VTMnieuws van 1 maart.

Ik vrees dat ze onvoldoende advies gevraagd heeft aan haar ethische adviseurs die nochtans ook allemaal uit de KULeuven komen. En ze heeft al zeker geen advies gevraagd aan het ACV dat meteen repliceerde om [niet over te gaan tot verplichte vaccinatie](#). Er is op dit moment volgens ACV zeker geen juridische basis om zorgpersoneel uit zijn functie te zetten omdat het nog niet gevaccineerd is.

"Straffe uitspraken hierover kunnen ertoe leiden dat sommige werkgevers eenzijdig en arbitrair werknemers zouden sanctioneren. Zorgpersoneel op non-actief zetten zou het groot tekort aan personeel in de eerste plaats nog erger maken dan het al is. Bovendien blijven de regels rond het dragen van beschermingsmateriaal nog van toepassing. Dreigen met sancties kan een contraproductief effect hebben op de vaccinatiecampagne naar de ganse samenleving. En dit wenst niemand." Het is misschien vakbondstaal maar het lijkt me ethisch goed bedoeld.

Er bestaat in België een wettelijke verplichting tot inenting tegen tetanus, hepatitis B en tuberculose die is terug te vinden in de [codex over het welzijn op het werk van 28](#)

[april 2017](#). Zo moeten zorgverleners verplicht ingeënt zijn tegen hepatitis B wanneer ze niet kunnen aantonen dat zij over voldoende immuniteit tegen hepatitis B beschikken (Art. VII.1-71). Hierbij gaat het in de eerste plaats over verplichte zelfbescherming en verzekeringsverantwoordelijkheid voor uitbetalingen in het kader van beroepsziekten.

Verplichte vaccinatie veronderstelt een vaccin dat optimaal werkzaam is, veilig zonder ernstige bijwerkingen en eenvoudig toe te passen. Met een duidelijke positieve impact op de volksgezondheid en voor iedereen toegankelijk. Het poliovaccin, sinds 1958 aanbevolen en sinds 1967 verplicht en kosteloos toegediend is een voorbeeld toegepast voor de ganse bevolking.

Het hepatitis B vaccin een voorbeeld voor een specifiek groep. Geen enkele van de tot heden gebruikte Covid-19-vaccins (PfizerBiontech, Moderna, AstraZeneca) voldoet aan de vooropgestelde criteria. Zelfs al zou men zich beperken tot het respecteren van de zogezegde *juridische en ethische drieuldigheid* van de proportionaliteit (de maatregel is gepast), subsidiariteit (er is geen andere manier om hetzelfde doel te bereiken) en effectiviteit (de maatregel laat toe het doel te bereiken), dan nog kan een verplichting voorlopig noch gelegitimeerd noch een goed beleid zijn. Alleen al de (diepvries)voorbereiding, de voorlopig onbekende transmissiestop en de onzekere duur van immuniteit vormen grondige bezwaren.

Maar kan een verplichting geen goed beleid zijn voor het deelnemen aan evenementen of reizen, op zijn minst de essentiële reizen? Na landen als Israël en Bahrein deelt ook China sinds 9 maart digitale vaccinpaspoorten uit. Sommige Europese lidstaten hebben nu al moeite om te wachten op wat 'Europa' zal beslissen. En ook bij ons zijn werkgeversorganisaties vragende partij.

"Het debat veroorzaakt stress en roept ernstige juridische, ethische en sociale vragen op, vooral onder jongeren, die weten dat ze als laatste zullen worden gevaccineerd", verklaarde [Vincent Yzerbyt](#), hoogleraar sociale psychologie aan de UCLouvain, 12 maart laatstleden voor de coronacommissie in de Kamer.

Vaccinpaspoorten kunnen het gevoel ondermijnen dat 'we hier allemaal samen met 11 miljoen in zitten', en zo de bereidheid van niet-gevaccineerde personen om te voldoen aan sociale beperkingen verminderen.

[Samen thuis, samen uit](#) is een solidair ethisch principe dat ook 'Europa' nu vooropstelt. Men wil terecht vaccinatiediscriminatie vermijden. Zolang niet iedereen de kans kreeg zich te vaccineren moet iedereen die de ziekte doormaakte en antilichamen heeft of een negatieve (snel)test kan voorleggen kunnen genieten van de voordelen van een 'certificaat'. Die negatieve (snel)test is ook belangrijk bij wie vaccinatie gecontraïndiceerd is.

Vaccinatieverplichting is dus heden geen goed beleid noch voor de algehele bevolking, noch voor specifieke (beroeps) groepen. Een digitaal Covid-19-paspoort daarentegen zou een beter alternatief kunnen zijn. Daarin staan de data van de testresultaten en/ of de vermelding van positieve antilichamen en/ of de vaccinatie-toediening(en).

Covid-19-paspoorten dwingen mensen niet tot vaccinatie maar discrimineren ook hen niet die (nog) geen mogelijkheid tot vaccinatie hebben. Ze laten keuzevrijheid maar

zijn wel een aanmoediging: verminder uw risico, ook voor anderen, door gevaccineerd te worden of je te (laten) testen wanneer je nog niet kan of mag gevaccineerd worden en krijg daardoor meer vrijheid om naar evenementen te gaan, te kunnen reizen. Maar weet dat sommige maatregelen zullen blijven, vooral diegene die een wending naar een nieuwe, betere tijd kunnen betekenen. Met een goed, ondersteunend en solidair preventiebeleid.

Vaccination obligatoire et passeport Covid-19 : réflexions éthiques du Dr Cosyns

BRUXELLES 16/03 - La vaccination obligatoire contre la Covid-19 fait l'objet de débats depuis un certain temps, notamment depuis qu'il s'est avéré que la volonté de se faire vacciner était faible parmi le personnel des maisons de repos et de soins, à Bruxelles et en Wallonie. Marc Noppen, CEO de l'UZ Brussel, a lancé la proposition provocatrice d'une vaccination obligatoire lors d'un passionnant webinar organisé par MediQuality le 10 février. Mais serait-ce une bonne politique éthique que de rendre la vaccination obligatoire pour certains groupes, et a fortiori pour tous ?

Il existe en Belgique une obligation légale de vaccination contre le tétanos, l'hépatite B et la tuberculose, qui figure dans le [codex du bien-être au travail du 28 avril 2017](#). Ainsi, les professionnels de santé doivent être obligatoirement vaccinés contre l'hépatite B lorsqu'ils ne peuvent pas démontrer une immunité suffisante contre l'hépatite B (Art. VII.1-71). Il s'agit ici principalement d'autoprotection obligatoire et de responsabilité des assurances pour les indemnités versées dans le cadre de maladies professionnelles.

La vaccination obligatoire exige un vaccin dont l'efficacité est optimale, qui soit sûr, sans effets secondaires graves et facile à administrer. Avec un impact positif évident sur la santé publique et accessible à tous. Le vaccin contre la polio, recommandé depuis 1958 et administré gratuitement depuis 1967, est un exemple appliqué à

l'ensemble de la population. Le vaccin contre l'hépatite B est un exemple pour un groupe spécifique.

Aucun des vaccins Covid-19 utilisés à ce jour (PfizerBiontech, Moderna, AstraZeneca) ne répond à ces critères. Même si l'on se limitait à respecter la *triplicité juridique et éthique* de proportionnalité (la mesure est appropriée), de subsidiarité (il n'y a pas d'autre moyen d'atteindre le même objectif) et d'efficacité (la mesure permet d'atteindre l'objectif), une obligation ne peut, pour l'instant, ni être légitimée ni constituer une bonne politique. A eux seuls, la préparation (congelée), l'arrêt pour l'instant inconnu de la transmission et la durée incertaine de l'immunité constituent de profondes objections.

Mais l'obligation ne peut-elle pas être une bonne politique pour participer à des événements ou à des voyages, du moins ceux qui sont essentiels ? Après des pays comme Israël et Bahreïn, la Chine délivre elle aussi des passeports vaccinaux numériques depuis le 9 mars. Certains États membres de l'UE éprouvent déjà des difficultés à attendre la décision de l'Europe. Et là aussi, les organisations patronales se posent des questions. « Le débat est source de stress et soulève de graves questions juridiques, éthiques et sociales, notamment chez les jeunes, qui savent qu'ils seront les derniers à être vaccinés, » a déclaré [Vincent Yzerbyt](#), professeur de psychologie sociale à l'UCLouvain, devant la Commission spéciale Covid de la Chambre le 12 mars dernier.

Les passeports vaccinaux peuvent miner le sentiment que 'nous sommes une équipe de 11 millions, tous ensemble' et ainsi réduire la volonté des personnes non vaccinées de se conformer aux mesures de distanciation sociale. Le principe éthique de solidarité '[Ensemble même dans l'adversité](#)' est désormais mis en avant par l'Europe également. Il existe un désir légitime d'éviter la discrimination en matière de vaccination. Tant que tout le monde n'aura pas eu la possibilité d'être vacciné, toute personne ayant contracté la maladie et possédant des anticorps ou un test (rapide) négatif devrait pouvoir bénéficier des avantages d'un 'certificat'. Ce test négatif (rapide) est également important pour les personnes pour lesquelles la vaccination est contre-indiquée.

La vaccination obligatoire n'est donc actuellement pas une bonne politique, ni pour la population générale ni pour des groupes (professionnels) spécifiques. Un passeport numérique Covid-19, en revanche, pourrait constituer une meilleure alternative. Les dates des résultats des tests et/ou des anticorps positifs et/ou de l'administration du vaccin y figurent.

Les passeports Covid-19 n'obligent pas les gens à se faire vacciner mais ne discriminent pas non plus ceux qui n'ont pas (encore) la possibilité de se faire vacciner. Ils laissent la liberté de choix mais sont un encouragement : réduisez le risque, pour vous et pour les autres, en vous faisant vacciner ou en vous faisant tester lorsque vous ne pouvez pas (encore) être vacciné, et gagnez ainsi la liberté d'assister à des événements ou de voyager. Mais sachez que certaines mesures demeureront, en particulier celles qui peuvent représenter un tournant vers des temps meilleurs. Avec une bonne politique de prévention, solidaire et inclusive.

[Vaccination obligatoire et passeport Covid-19 : réflexions éthiques du Dr Cosyns - MediQuality](#)